

nja. Pismeni odgovori su kratki i često ne podrazumijevaju ispisivanje čitavih rečenica, već samo ključnih izraza. Pažnja učenika točno se usmjerava na paragraf i red gdje će pronaći traženi element.

Vježbe u drugom dijelu, tiskane pod naslovom »Lavoro analitico«, upućuju na detaljnu analizu i razumijevanje pojedinih elemenata u tekstu, a od učenika zahtijevaju razmišljanje o jezičnim oblicima i njihovom značenju. Detaljna analiza provodi se postupno u nizu vježbi različite težine. U vježbama prepoznavanja treba odrediti semantičku areu pojedine riječi, pronaći logičan završetak rečenice ili poredati rečenice prema smislu. Aktivno poznavanje značenja riječi i upotrebe funkcionalnih elemenata provjerava se dopunjaljkama i vježbama parafraziranja. Pronalaženje sinonima, antonima, stranih riječi, tumačenje značenja složenica i figurativnih izraza, određivanje promjena u značenju do kojih dolazi dodavanjem sufiksa ili prefiksa sustavno proširuje jezičnu kompetenciju učenika i upućuje ih na razmišljanje o jeziku i njegovim zakonitostima. Učenici izravno sudjeluju u tvorbi novih riječi kad pronalaze imenice koje su izvedene od glagola ili pridjeve koji odgovaraju određenim imenicama ili priložima. Većina je vježbi usmjerena na leksik i semantičku analizu teksta, a manji broj na funkciju glagolskih vremena i načina.

Nakon analize detalja slijede vježbe pod naslovom »Ritorno al testo« u kojima se elementi detaljne analize koriste za bolje i potpunije razumijevanje sadržaja osnovnog teksta. Vježbe u ovoj skupini zahtijevaju veću kreativnost. Za njihovo rješavanje neophodno je da su učenici usvojili elemente iz prve i druge skupine vježbi. Kontekstualizirane dopunjaljke provjeravaju stupanj usvojenosti novih elemenata. Vježbe u ovoj skupini rezimiraju sadržaj teksta i vode učenike prema kreativnoj primjeni usvojenog gradiva. Na kraju nekih cjelina predložene su teme za diskusiju. Na taj način čitanje i razumijevanje pisanih tekstova služi kao osnova za kreativno usmeno izražavanje.

Knjiga »Come leggere l'Italia d'oggi« zanimljiva je po bogatstvu i sustavnosti u razradi vježbi i bit će korisna svakom nastavniku kao dodatak udžbeniku i kao sugestija o mogućnostima razvijanja sposobnosti čitanja i razumijevanja autentičnih tekstova.

Renata Husinec

PETER STREVS, *TEACHING ENGLISH AS AN INTERNATIONAL LANGUAGE*

FROM PRACTICE TO PRINCIPLE, OXFORD, PERGAMON PRESS, 1980, str. 150

Na prošlogodišnjem Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga britanski izdavači pojavili su se s nekoliko edicija iz područja primijenjene lingvistike, metodike i metodologije nastave engleskog jezika koje kvalitetnije osvjetljavaju stara i donose neka nova saznanja o ulozi engleskog kao svjetskog jezika, kao i o njegovu poučavanju. Činjenica da se danas engleskim koristi preko 600 milijuna ljudi, od čega je više od polovice neizvornih govornika, potakla je Petera Strevena da se pozabavi fenomenom engleskog jezika kao međunarod-

nog jezika i njegovim poučavanjem u oblasti znanosti i tehnologije. Posljednjih godina Strevensa zanimaju tri centralne grupe pitanja:

1. bolje razumijevanje procesa učenja i poučavanja nekog jezika; varijable koje određuju uspješnost tog procesa, kao i načini kojima različite discipline mogu pridonijeti većem uspjehu;
2. javljanje brojnih različitih, ali ipak srodnih oblika engleskog i njegovih neočekivanih uloga u nekim prekomorskim zemljama;
3. 'znanstveni engleski' i obrazovni problemi za one koji uče i poučavaju taj jezik za specijalne potrebe znanosti i tehnologije.

Tako je i svoju najnoviju knjigu »Teaching English as an International Language« (»Poučavanje engleskog kao međunarodnog jezika«) podijelio u tri dijela prema gore navedenim pitanjima. U knjizi se nalaze prerađeni i dopunjeni članci predavanja koja je autor držao na različitim konferencijama i seminarima u svijetu. Ovo njegovo djelo nastavlja se na raniju zbirku radova »New Orientations in the Teaching of English« (»Novi pravci u nastavi engleskog jezika«) koju je Strevens objavio 1977. g. Zbirka je dakle podijeljena u tri dijela, odnosno 11 poglavlja, iza kojih slijedi opširna bibliografija novijih radova s područja primijenjene lingvistike i nastave engleskog jezika.

Prvi dio »Developments in the Teaching and Learning of Languages«, sadrži 4 poglavlja koja na ovaj ili onaj način otkrivaju pokušaj autora da uspješno poveže teoriju i praksu. Tako on u prvom poglavlju razmatra aspekte profesije nastavnika jezika, pa na kraju navodi 4 osnovna elementa za uspješan model nastave stranog jezika:

- a) učenika koji bi morao biti motiviran;
- b) nastavnika koji ne bi smio imati samo stručno znanje, već i profesionalnu odanost prema učenicima;
- c) zajednicu koja bi morala osigurati učenicima i nastavnicima potrebnu moralnu i organizacijsku podršku;
- d) nastavničku profesiju koja mora naoružati nastavnika svim potrebnim znanjima samog jezika, kao i ostalih srodnih disciplina.

U drugom poglavlju Strevens se bavi problemom odnosa učenik — nastavnik i sistemom koji ih međusobno povezuje. Pita se koji su uzroci neuspjeha u učenju jezika, kao i uvjeti za uspješno učenje, pa to sumira jednom jednostavnom aforističkom rečenicom: »Maksimalni uspjeh u učenju i poučavanju nekog stranog jezika postiže se onda kada su iskusni i odani nastavnici poticani od društva i svoje vlastite profesije da odgajaju motivirane učenike.«

U trećem se poglavlju analiziraju brojne varijable koje utječu na uspjeh, i to sa stajališta nastavnika. Uloga je nastavnika u procesu učenja poput kameleona, kaže Strevens, koji mora prilagođavati svojim učenicima ne jednu tehniku, već izbor najboljih metoda koje odgovaraju pojedinim učenicima i okolnostima u kojima se odvija nastavni proces.

Četvrto poglavlje ilustrira poznatu temu »praksa nasuprot teorije«, razmatrajući dva različita pravca u istraživanju engleskog jezika: jedan koji se temelji na pragmatičkom, opisnom ispitivanju jezika u vlastitim okvirima, i drugi, koji proizlazi direktno iz lingvističke teorije. Strevens razlikuje tri linije koje su se razvile u istraživanju jezika: (i) liniju tradicionalne gramatike u

radovima Nesfielda; (ii) deskriptivističku liniju u radovima Sweeta, Jespersena, Palmera, Hornbyja i Quirka; (iii) lingvističku liniju koju predstavljaju Bloomfield, Fries, Hill i Lado, odnosno Chomsky, Roberts i Rutherford. Iako i lingvistička i deskriptivistička linija imaju različite krajnje ciljeve, Strevens pokušava pronaći zajedničke karakteristike među njima. Isto tako nastoji izmisliti pojmove 'praktično' i 'teoretsko' smatrajući da oba imaju svoju mjesto u procesu učenja i pridonose njegovoj uspješnoj realizaciji.

Drugi dio, »Perspectives on English as an International Language«, bavi se aspektima globalnog širenja engleskog jezika. Tako se u petom poglavlju detaljno diskutira o velikom broju lokaliziranih formi engleskog jezika (npr. indijski engleski, zapadnoafrički engleski, singapurski engleski) i njihovim glavnim karakteristikama. Danas razlikujemo dvije vrste zemalja u kojima je došlo do povećane upotrebe engleskog: jedna u kojima se engleski zahtijeva za ograničene konvencionalne internacionalne svrhe, a drugu čine zemlje koje imaju veće intranacionalne potrebe za engleskim. Zemlje iz ove druge skupine (poput Indije, Malezije, Singapura) postale su u jednome novom smislu zemlje korisnice engleskog, s velikim mnoštvom građana koji se koriste lokaliziranim oblicima engleskog na poslu i u životu.

Kada je neki lokalizirani oblik engleskog pogodan za nastavne svrhe? — to je pitanje kojim se bavi sedmo poglavlje, a odgovor na to glasi: Onda kad je javno prihvaćen, i tada sigurno predstavlja pogodniji model od britanske ili američke varijante u obrazovnom sistemu. Izvorni, pak, govornici engleskog moraju prihvatiti činjenicu da engleski nije više samo njihova svojina, on danas pripada svijetu, a novi oblici engleskog, stvoreni u novim zemljama s novim komunikativnim potrebama, trebaju biti prihvaćeni u divnu fleksibilnu galaksiju 'engleskih' koji čine engleski jezik (Strevens, 1980).

Osmo poglavlje opisuje razlike u upotrebi engleskog za internacionalne i intranacionalne svrhe. Tu Strevens daje dvije primjedbe. Engleski ima internacionalnu upotrebu u mnogim zemljama gdje nije materinji jezik, a intranacionalnu samo u nekima od njih. Kada se radi o internacionalnoj upotrebi, tada se ne javlja nikakav specijalni lokalni oblik, a model standardnog jezika je onaj koji se govori u nekoj zemlji engleskoga govornog područja. Primjer za ovu prvu grupu zemalja su: Japan, Indonezija, Kina, itd., a za drugu: Indija, Pakistan, Malezija, Singapur, Hong Kong, Šri Lanka, Papua Nova Gvineja i gotovo sve pacifičke zemlje. Druga Strevensova primjedba koja je u vezi s upotrebnim distinkcijama kaže da je engleski za internacionalne svrhe potreban uglavnom pojedincima, dok se engleskim za intranacionalne svrhe koriste čitavi narodi. U tom su poglavlju navedeni i prijedlozi poznate Havajske konferencije o ulozi engleskog kao internacionalnoga pomoćnog jezika, održane na Havajima 1978. g.

Treći dio knjige »Teaching English for Scientific and Other Specific Purposes« bavi se upotrebom engleskog u znanosti. U devetom poglavlju daje se detaljni pregled o ESP-u (engleski za specijalne potrebe) s raspravom o prednostima koje on ima i uvjetima koji su potrebni da se ostvare te prednosti u odnosu na opći jezik. Deseto poglavlje predstavlja analizu znanstvenoga engleskog na različitim nivoima sa stanovišta poučavanja, a u posljednjem poglavlju govori se o problemima studenata — neizvornih govornika koji studiraju svoju struku preko engleskog.

Gledajući ovu knjigu u cjelini, možemo se složiti da je to korisno djelo u oblasti primijenjene lingvistike, u kojemu će nastavnici općeg jezika, a isto tako i onog za specijalne potrebe, naći mnogo zanimljivih tema, iako svima njima Strevens ne posvećuje jednak prostor. Tu ponajprije mislimo na ESP i EST, gdje se premalo govori o pristupu pojedinima jezičnim vještinama (slušanju, govoru, čitanju i pisanju), što je još uvijek nedovoljno obrađeno, a itekako je aktualno za mnoge nastavnike koji se tim problemima bave u svakodnevnom poslu.